

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ: АНАЛІЗ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Приходько А. О.

студентка 2 курсу ОР бакалавр
спеціальності 231 «Соціальна робота», ФПСР

Керівник: Трушевич Г. Б.

Викл. кафедри соціальної роботи ФПСР

Соціальна політика є однією з найважливіших галузей державної діяльності, оскільки її метою є забезпечення благополуччя і задоволення потреб громадян. Конституція України визначає основні принципи соціальної політики, які повинні бути забезпечені державою [2, С.153].

Соціальна політика у широкому розумінні – це регулювання соціальної сфери, соціальних відносин задля налагодження оптимального функціонування суспільної системи загалом, створення умов задоволення соціальних інтересів людей, їх всебічного розвитку. Вчені також звертають увагу на те, що обґрунтованість завдань, цілей, проєктів і програм щодо сфери соціального життя суспільства підкріплені фінансуванням з державного бюджету, є передумовою сильної державної соціальної політики [3, С.81].

Галія Чанишева відзначає постановку проблеми так: «Поняття та цілі соціальної політики визначаються представниками різних галузей знань, зокрема права. Таких визначень існує чимало, що пояснюється різними підходами дослідників до розуміння зазначених категорій. Соціальна політика відіграє ключову роль у забезпеченні добробуту населення, а соціальна держава, якою проголошена Україна у ст. 1 Конституції [1], основним завданням такої політики визнає досягнення гідного рівня життя й вільного розвитку людини. Це зумовлює необхідність чіткого визначення на законодавчому рівні поняття, функцій, основних завдань,

принципів, суб'єктів та об'єктів соціальної політики, механізму реалізації для посилення її ефективності та досягнення визначених цілей. Актуальні питання сучасного стану соціальної політики та основних напрямів її реформування досліджуються в наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема в роботах В. С. Венедіктова, М. О. Волгіна, Т. Ганслі, Б. Дікона, Л. Д. Климанської, Е. М. Лібанової, У. І. Моторнюк, О. М. Палія, В. М. Пічі, О. М. Піщуліної, О. В. Побережного, В. Є. Савки, В. А. Скуратівського, П. Стабса, Є. І. Холостової, М. Халс, Н. М. Хоми, П. І. Шевчука, О. А. Яковлева, Л. В. Ярової. Висловлені в науці точки зору різняться залежно від галузі знань навіть серед представників однієї галузі, характеризуються акцентуванням уваги на окремих аспектах соціальної політики. Вчені по-різному визначають сутність, функції, основні завдання, принципи, сфери соціальної політики, її суб'єкти, об'єкти, засоби здійснення тощо. Це пояснюється певною мірою відсутністю комплексного законодавчого врегулювання концептуальних положень соціальної політики в Україні, що зумовлює необхідність формулювання конкретних пропозицій у цій сфері.» [3, с.80–81] Не можливо не погодитися з твердженням щодо того, що вчені по-різному визначають сутність, функції, основні завдання, принципи, сфери соціальної політики, її суб'єкти, об'єкти, засоби здійснення тощо, бо в законодавстві дійсно відсутнє врегулювання положень соціальної політики.

В Україні декілька разів указами Президента України схвалювалися основні напрями соціальної політики на певний період задля створення умов для формування й реалізації соціальної політики на основі визначеної стратегії економічного розвитку та фінансової стабілізації, забезпечення конституційного права кожного на достатній життєвий рівень. Останній такий акт, який має назву «Основні напрями соціальної політики України на період до 2004 року», був схвалений Указом Президента України від 24

травня 2004 року. Цей нормативно–правовий акт є не просто «декларацією намірів», у ньому також говориться про механізм здійснення соціальної політики, а саме необхідність розроблення механізму фінансового, правового, інформаційного забезпечення здійснення основних напрямів державної соціальної політики. Практику схвалення такого акту слід визнати доцільною. Втім, основні напрями соціальної політики слід все ж таки закріплювати не на підзаконному рівні, а в окремому законі, оскільки сьогодні в Україні відсутня передбачена на законодавчому рівні довгострокова концепція соціальної політики. [3, с.84]

Можна відзначити, що перші два розділи Конституції України, як основного законодавчого акту держави встановлюють важливі принципи та цінності, які формують правове забезпечення соціальної політики. Зокрема, розділ I «Загальні засади» містить положення про соціальну державу, що передбачає забезпечення соціального захисту, рівних прав та можливостей для всіх громадян.

Розділ II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» містить важливі конституційні гарантії, які пов'язані зі соціальною політикою, такі як право на соціальний захист, право на працю, право на охорону здоров'я, право на житло, право на освіту та інші.

Конституція України закріплює принципи соціальної справедливості та рівності як одні з основних засад державного устрою. Згідно зі статтею 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є вищою соціальною цінністю, на яку спрямована діяльність держави, її органів та посадових осіб. Крім того, стаття 24 Конституції України визначає, що кожен має право на соціальний захист, що забезпечується державою, на підставі закону.

Основні принципи соціальної справедливості та рівності, закріплені в Конституції України, включають:

– рівність перед законом та судом;

– рівність прав та свобод людини і громадянина незалежно від їх расової, національної, релігійної та інших ознак;

– забезпечення гарантій соціального захисту всіх верств населення;

– забезпечення рівних можливостей для всіх громадян у доступі до освіти, охорони здоров'я, культури, соціального захисту та інших видів суспільної діяльності;

– забезпечення права на працю та соціальний захист працівників [3, С.154].

Виконання принципів соціальної справедливості та рівності є важливим завданням держави, оскільки вони сприяють забезпеченню рівних умов для всіх громадян, розвитку соціальної інфраструктури та підвищенню рівня життя населення в цілому.

Механізми правового захисту громадян у сфері соціальної політики також закріплені в Конституції України. Громадяни мають право звернутися до суду з питань захисту своїх прав, які стосуються соціальної сфери, таких як право на соціальний захист, право на охорону здоров'я, право на освіту та інші.

Важливою складовою правового забезпечення соціальної політики є взаємодія держави та громадських організацій. Конституція України закріплює право на об'єднання в громадські організації та право на участь в управлінні державними справами. Громадські організації мають право здійснювати контроль за діяльністю органів державної влади у сфері соціальної політики та вносити пропозиції щодо їх поліпшення [4, С.17].

Однак, варто відзначити, що реалізація соціальної політики в Україні є складним завданням, зокрема через економічні, соціальні та інституційні виклики. Багато дослідників висловлюють думку, що існують проблеми у забезпеченні ефективної соціальної політики, зокрема в розподілі ресурсів, високому рівні бідності, недостатньому соціальному захисті окремих категорій населення, складному

пенсійному реформуванні та інших аспектах. Я погоджуюся з цим, так як ми це гостро відчули зараз, у зв'язку з російсько-українською війною.

Отже, аналіз Конституції України з питань правового забезпечення соціальної політики свідчить про те, що держава несе відповідальність за забезпечення соціального захисту населення та здійснення соціальної політики

Правове забезпечення соціальної політики має важливе значення для забезпечення рівних умов для всіх громадян, підвищення рівня життя населення та забезпечення їх соціальних потреб. Громадяни мають право на правовий захист у сфері соціальної політики, а також на участь у взаємодії з державою та громадськими організаціями з метою поліпшення соціальної сфери.

Література

1. Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. №30.
2. Чанишева Г. І. Щодо поняття та цілей соціальної політики. *Правове життя сучасної України: у 3 т.: матеріали Міжнар. наук. – практ. конф.* Одеса: Гельветика, 2020. Т. 2. С.153–156.
3. Чанишева Г. І. Соціальна політика: поняття, цілі та правове забезпечення. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С.80–85.
4. Чорна Л. О., Кудлаєнко С. В. Соціальна політика України: особливості та напрями розвитку. *Агросвіт*. 2018. № 18. С.16–20.